

Att fungera i vardagen och kunna engagera sig i meningsfulla aktiviteter

Eva Månsson Lexell

Leg. AT, Dr. med vet.

Specialist i arbetsterapi

VO Rehabiliteringsmedicin

Universitetssjukhuset i Lund

... så jag har ett liv men jag lever inte eller är det tvärtom? Jag lever men har inget liv.
[skrockar] Nä, det är så tyvärr... en människa som lever den gör nånting...

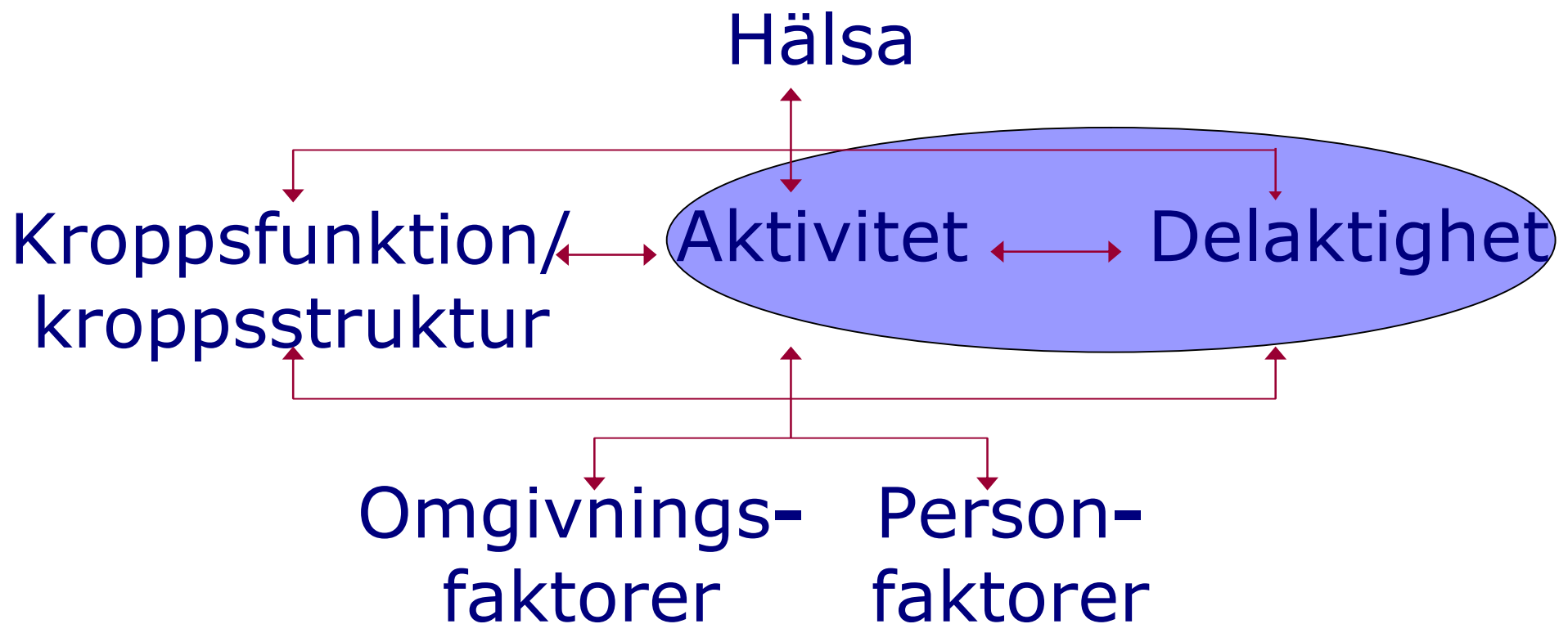
citat: 63-årig man med MS

Att kunna engagera sig i meningsfulla aktiviteter

- Vad är aktivitet/delaktighet?
- Vilka aktiviteter har personer med MS svårt att utföra?
- Hur upplever personer med MS sina möjligheter att kunna engagera sig i aktiviteter?
- Hur bemöts aktivitetsproblem inom sjukvården - rehabiliteringen?

Vad är aktivitet/delaktighet?

*Klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa
(International Classification of Functioning, Disability and Health, ICF)*

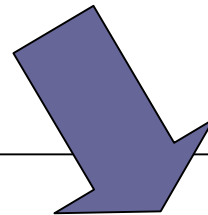

Vilka är vardagens aktiviteter?

- Personliga dagliga aktiviteter (P-ADL)
 - Hygien, Påklädning, Förflyttning
- Instrumentella dagliga aktiviteter (I-ADL)
 - Hushållsgöromål, Klara sig i samhället
- Arbete
- Fritid

Vilka är vardagens aktiviteter?

- Personliga dagliga aktiviteter (P-ADL)
 - Hygien, Påklädning, Förflyttning
- Instrumentella dagliga aktiviteter (I-ADL)
 - Hushållsgöromål, Klara sig i samhället
- Arbete
- Fritid

Produktivitet

Aktivitetsproblem hos personer med MS

- Vilka aktiviteter rapporterar personer med MS?
- Vilka svårigheter i utförandet av aktiviteter har objektivt bedömts?

Vilka aktiviteter har personer med MS rapporterat?

- Alla typer av aktiviteter!
- Aktiviteter på olika hierarkiska nivåer:

Morgonrutinerna

Knäppa knappen i de röda jeansen

Vilka aktiviteter har personer med MS rapporterat?

- Mest inom:
 - Hushållsgöromål – särskilt tyngre
 - Arbete
 - Förflyttningar – generellt och ute i samhället
 - Trädgårdsarbete

	N (%)
Personliga dagliga aktiviteter	
Personlig vård	78 (21)
Förflyttning	71 (20)
Klara sig i samhället	38 (10)
<i>Totalt</i>	<i>187 (51)</i>
Produktivitet	
Arbete	13 (3)
Hushållsgöromål	95 (26)
Utbildning	2 (1)
<i>Totalt</i>	<i>110 (30)</i>
Fritid	
Stillsam fritid	25 (7)
Aktiv fritid	29 (8)
Social samvaro	15 (4)
<i>Totalt</i>	<i>69 (19)</i>

Objektiva mätningar av aktivitetsförmågan

- Mest bedömningar av P-ADL
- Bedömningsinstrument med olika fokus
- Fåtal studier inkluderat både P-ADL & I-ADL

Objektiva mätningar av aktivitetsförmågan

Beroende på sjukdomsgrad:

- Stigande svårigheter med P-ADL, framförallt: bad, nedre påklädning, korta förflyttningar, trappgång
- Flertalet har svårt att utföra hushållsgöromål
- Självständiga i P-ADL men behöva assistans med I-ADL

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

- Påverkar personens identitet och självbild
- Är viktigt för livskvaliteten
- Är en källa till positiv identitet och självbild

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

Ett ständigt föränderligt liv

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

Ett ständigt föränderligt liv

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

Ett ständigt föränderligt liv

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

Ett ständigt föränderligt liv

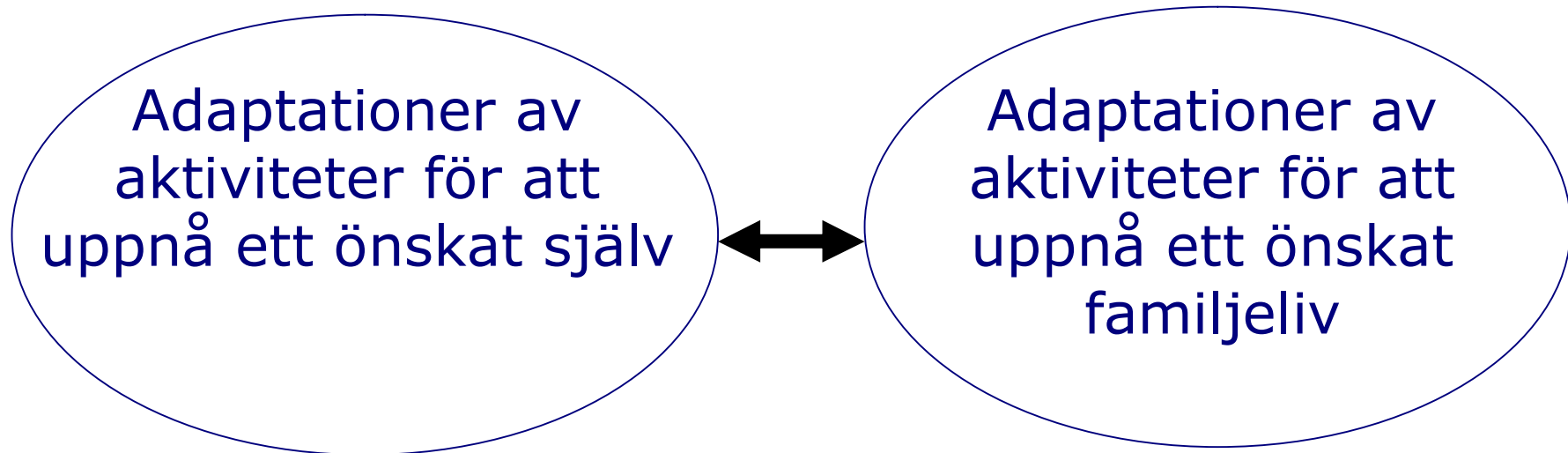

Egna upplevelsen av engagemang i aktiviteter

Ett ständigt föränderligt liv

Anpassning av aktiviteter – ständigt pågående process

- 2 processer – självet och familjen
- En ständigt pågående, icke-linjär process
- Familjen drar det längsta strået

Slutsats - engagemang i meningsfulla aktiviteter

- Kan vara självständig i P-ADL men hjälpberoende i I-ADL
- Rapporterar själva problem med alla aktivitetsområden
- Finns evidens för en koppling mellan våra aktiviteter och vår identitet
- Viktigt att få känna sig kompetent

Slutsats - engagemang i meningsfulla aktiviteter

Anpassningar av aktiviteter:

- Är ständigt pågående och icke-linjär
- Följer två processer: självet och familjen
- Båda processerna övervägs men familjen drar oftast det längsta strået

Hur bemöter vi detta inom sjukvården/rehabilitering?

- Bedömningar från både personal och patientsynpunkt behövs
- Aktivitetsbedömningar måste fånga alla typer av aktiviteter & individuella aspekter
- Bredda fokus – inte bara P- & I-ADL

Hur bemöter vi detta inom sjukvården/rehabilitering?

- Fokus på utförande *och* upplevelse av aktiviteter
- Aktiviteter som ger känsla av kompetens, har betydelse för identiteten och livssituation
- Innefatta sociala miljön
- Anpassa insatser till var i anpassningsprocessen personen är

VO Rehabiliteringsmedicin Universitetssjukhuset i Lund

Orupssjukhuset

Lund

Eva.ManssonLexell@skane.se